

De boomvaren *Dicksonia* spreekt bij velen tot de verbeelding. Fossiele vondsten hebben aangetoond dat de eerste exemplaren miljoenen jaren geleden al op aarde groeiden maar wie wil, kan nu nog altijd afstammelingen aanschaffen voor tuin of terras.

Tekst: Emiel van den Berg
Foto: www.visionpictures.com

Het varengeslacht *Dicksonia* is ingedeeld bij de familie waar het naamdrager van is, de Dicksoniaceae. Deze familie behoort, samen met de Ginkgoaceae, tot de eerste plantenfamilies die op aarde voorkwamen. De oudste vondsten dateren uit het Devoon, de periode van zo'n 400 miljoen geleden. In dat tijdperk konden deze varens enorme afmetingen behalen, hoogtes boven de 20 meter en bladlengtes tot 9 meter vormden geen uitzondering. Het geslacht *Dicksonia* telt in totaal circa 30 soorten die verspreid over verschillende werelddelen voorkomen. Met name in Australië, Nieuw-Zeeland, Maleisië en Noord-, Midden- en Zuid-Amerika zijn soorten te vinden. Ondanks dat *Dicksonia* meestal boomvaren als Nederlandse naam krijgt, komen er ook enkele stamloze dus kruidachtige soorten voor. *Dicksonia* is vernoemd naar de Engelse botanicus James Dickson die leefde van 1738 tot 1822. Hij was kweker en verzamelaar van planten waaronder veel mossen. Zijn herbarium is nog altijd te bewonderen in het British Museum van Londen.

HUMUSLAAG OP STAM

Kenmerkend voor de meeste *Dicksonia*-soorten is de stam die soms metershoog kan uitgroeien. Omdat die stam is bedekt met een dikke laag die voor het overgrote deel bestaat uit restanten van de bladscheden van oude bladeren, voelt hij enigszins zacht aan. Hoe dikker de stam, hoe dikker deze laag. Tussen de bladscheden zit een grote hoeveelheid humus. Omdat zich vanuit de stam fijne wortels vormen die zich in die humuslaag nestelen, is een hoge luchtvochtigheid voor de boomvaren essentieel. Zo wordt uitdroging van de humuslaag, en dus ook uitdroging van de grote hoeveelheid wortels die daarin huizen, voorkomen. In de Nederlandse tuin is het daarom raadzaam om de stam geregeld nat te maken. De plant van boven water geven, heeft daarbij de voorkeur. De bekendste en

Dicksonia fibrosa

Dicksonia kent historie van miljoenen jaren

meest gekweekte soort is *D. antarctica*, de Tasmaanse boomvaren. Deze varen is inheems in Australië, Nieuw-Zeeland en Tasmanië waar de plant gemiddeld een hoogte tot 15 meter en een stamdoorsnede van soms bijna 1 meter bereikt. In het natuurlijke groeigebied zijn exemplaren bekend met leeftijden van rond de 400 jaar. Bij deze volgroeide exemplaren kan het donkergroene en driemaal geveerde blad tot 2,5 meter lang worden. De bladbreedte bedraagt dan circa 1 meter. Met een hoogtegroe van enkele centimeters per jaar blijft de Tasmaanse boomvaren in Nederland bescheiden van omvang. Een hoogte van 4 tot 5 meter is al uitzonderlijk. Grote exemplaren aanschaffen is mogelijk maar vanwege de trage groei van de plant zijn deze duur in aanschaf. *D. antarctica* groeit het liefst op een plaats in de schaduw of halfschaduw. Als de stam voldoende vochtig wordt gehouden, verdragen oude exemplaren ook wat zon. In zijn natuurlijke habitat kan de plant tot -13°C overleven maar in ons klimaat is het raadzaam al bij een temperatuur van enkele graden onder nul bescherming te geven. Het inpakken van de stam met vliesdoek of rieten matten en het licht beschermen van de ondergrondse wortels

door het aanbrengen van een mulchlaag heeft de voorkeur. De nog aanwezige bladeren (die de plant bij vorst verliest) kunnen worden opgebonden of afgeknipt. Belangrijk daarbij is het om ook het groepunt goed in te pakken.

ONDERGRONDSE UITLOPERS

D. fibrosa blijft met een hoogte tot 7 meter behoorlijk wat kleiner dan *D. antarctica*. De stamdoorsnede bedraagt maximaal 40 cm. Vergeleken met *D. antarctica* is *D. fibrosa*, die van oorsprong in Nieuw-Zeeland groeit, ook wat beter bestand tegen de kou. Omdat de gelijkenissen tussen deze twee soorten verder erg groot zijn, worden ze in de praktijk regelmatig door elkaar geleverd. Zichtbare kenmerken van *D. fibrosa* zijn de zwart behaarde bladstelen en het twee- tot driemaal geveerde blad. *D. squarrosa* komt eveneens uit Nieuw-Zeeland. Deze soort heeft een stam van slechts 10 cm doorsnede die bekleed is met donker afhangend haar. De hoogte van de stam bedraagt maximaal 6 meter. Omdat deze boomvaren zich via uitlopers verspreidt, ontstaat op den duur een kluwen van de stammen. Vanuit de slapende ogen op de stammen vindt vaak extra vertakking plaats.